

## הלוקה עובר חמורו

#### מסורת הש"ס

**מאי לאו אבהמה**. קאי הא דקתני קונסין אומו דקנסין ליה לפדות הבהמה אלמא מכר את הבהמה לעובדיה דקצלה אינה אללא לעובדין קנסין ליה בין לרבי יהודה בין לרבנן דרבנן לא פליגי עליה דר' יהודה אללא לעיני צבורה: **לא אעובר**. קנסין ליה שכזר היה צמעה ומכרו לגמרי אבל עובדין שעמידה להמעבר לא איכפת לן: **דיקא נמי**. דאעובר קאי מדקתני נותן כל דמיו לכהן ואי אבהמה כהן מאי עבידיה: **מסייע**. **נשיא**. האי דקלני קונסין: או לאו **דוקא**. דלא קנסין ליה כולי האי. אי נמי טפי מהכי קנסין ליה אם אין העויד כוכבים מתרלה נכך: **ס"ג**. מדגבי עבד מני מאה והכא עשרה שמע מינה דוקא קאמר דאי לאו דוקא ליתני תרוייחו מאה או תרוייחו עשרה: לעולם צמיה לאו דוקא דלא קנסין ליה כולי האי דכל גבי עבד משום דכל יומא ויומא כו'. **דוקא**. מאה או לאו **דוקא**. בלישנא בתרא גרסי' בעבד עד עשרה דמיו אלמא מאה דבהמה לאו דוקא דהא עבד דמפקע ליה ממלוטיו ולא קנסין אללא עשרה: **שאני עבד**. להכי לא קנסין ליה טפי משום דכי פריך ליה לא דר ליה למריה דקיי"ל **תמסכת גיטין** (דף מג:). המוכר עבדו לעובד כוכבים יא' למירות: וקפריך **בהמה מ"ט**. קנסין ליה טפי משום דהדרא ליה: **ה"ג א'** **הכי א"כ** ליקנסיה **טפי חד**. כדי שיעור דמיה ליקנסיה יותר מעשרה דהא צנאי דהדרא ליה **אינו נשכר** אללא כדי דמיה קונסא לא **היא אללא** **ה' הלכך** ליתמי י"א דדמיה ותו **לא: כל נזור**. בישראל. רבנן סברי אי הוה חמיז צבור בישראל הוה משמע אפילו מקצת צבור דישראל היו חייז בצבורה: **למנוי אסא**. עד דליהוי כוליה דישראל: לגרועי. דכל משמע כל דהו כמו לשפחתן אין כל צבית (מלבי"ם ד: ז). **אפי' אנו**. אפי' אין שותפות לעובד כוכבים אללא בחזון הצבור אינו קדוש: **וילמא** ליה. כהן לעובד כוכבים: **שקיל אוגד וויל**. דאי נמי הוי צבור צעל מוס ניתן לכהן: **נצילה**. כגון שיש חלק לעובד כוכבים צוושט או צגרגת שלו הואיל וחיותא צדיקה **עובד כוכבים חשיב כמאן** דהוי כוליה דעובד כוכבים: **טריפא**. כגון מן האכרובא ולמעלה<sup>(\*)</sup>: **צנאי קמפילגי**. רב חסדא ורצא: **רצא סבר** טריפה **אינה חיה**. הלכך כמאן דהוי כולה דעובד כוכבים דמי: **ורצ חסדא סבר טריפה חיה**. הלכך לא פליגי הא בו הא באמו אמר להו רב פפא מאי שנא בו דבעינן כל בכור וליכא אמו נמי בעינן <sup>2</sup>**כל מקנך תזכר וליכא יאלא לא שנא מתקיף לה מר בר רב אשי** מאי שנא מנפלים דאף על גב דלאו בני חיותא נינהו <sup>3</sup>**דבי ר' דאמר מר** <sup>3</sup>**פטר שגר בהמה שגר בהמה התם כיון דלא עריבו בהו חולין קרינא בהו בבהמה כל בכור הבא כיון דעריבו בהו חולין לא קרינא בהו כל בכור ר' אלעזר לא על לבי מדרשא אשכחיה לרבי אסי א"ל מאי אמור רבנן בי מדרשא א"ל**

**אע"ג** דלאו בני חיותא נינהו קדשי הכא נמי אי נמי הוה ליה לעובד כוכבים ביה דבר שעושה אותו נצילה ליקדוש חלק הישראל אע"ג דלאו צר חיותא הוא: **"אפי' מוס קנ ואפי' אין לעובד כוכבים שותפות אללא באונה שאם היה נוטל חלקו אינה לא נצלה**

דאי יאכפת את אם תחזיר ואי משום הכי הוא דבהמה הדרא אי הכי מ"ט דאמרינן עד מאה ליקנסיה דליפוקה לא (אפי' שני ממוא) [נטיף חד] בדמיה אלא את דאמרינן בעבד עשרה טפי לא יאור משום טעמא דאדחוריו הוא אלא מילתא שריא שכיחא או דליתכן איניש בעדיה (בר) לעובד כוכבים ומילתא דלא שכיחא לא גזור בה רבנן ולהכי לא קנסו ביה אלא עד עשרה (בנה) ודבמה שכיחא דובנה גזורו והשתא ליכא למימר ליקנסיה גבי בהמה טפי (ממאה) [חד] דהא לא תלינן טעמא לא בעבד ולא בהמה משום דדורא: קדש לי כל בכור. מקצת בכור משמע דאפי' אין לישראל חלק בכלא אלא במקצתו חייב לפדותה: עד דאיכא כוליה. בכור של ישראל: דאפילו בכל דהו אית ליה חלק בגריה מיתחיב: רובא משמע. דרוביה דירשאל היו רבנן סברי האי דבתים לו למלווייה דעד דליתו כוליה דירשאל לא מיתחיב: לגרועיה. דאפי' לו דהו דירשאל חייב: וילמא ליה לעובד כוכבים שקול אוניו ודיל. והיבז לכבוד לכהן ואי לא חזי למובח חזי למכילתא לכהן וקשיא ורב חונא: רב חסדא אמר אי יש לו לעובד כוכבים חלק (בכר) [בבכור] באבר שעושה אותו נבלה שאליו היה נוטלו העובד כוכבים כשהוא חי כגון הירך עם החבל שלה עם העוקץ (עמ) [חד] חוללה נבלה ואע"פ שעדיין מפרסכת נבילה דחושבה היא כמחה: ורבא אמר אפי' לו כל חלק בדבר שעושה אותו טרפה אילו נטל חלקו כגון מן הארכובה ולמעלה פטור מן הבכורה דלא יכיל למימר ליה שקול חלקך וילי ישראל לא חזי אק סבר טריפה לא חיה כי"ב חוש וכתמה דמאי אילו נטל חלקו: אמרור כי' דלא פליגי רב חסדא ורבא אחא דרב חונא דהאי דאמר רב חונא אפי' אנו. בו בכבור צעמא קאמר והאי דקאמר רב חסדא ורבא באמו ורב חונא סבירא ליה באמו כחיותיה ואיתנה סביר בו כחיתה: אמר לו רב פפא. דרבי פליגי דרב חונא סבירא ליה באמו כבן ואיתנה נמי סבירא להו בו כבאמו מאי שנא בו רב אשי. לכולהו מ"ש דשותפות דעובד כוכבים פטר בדבר שעושה טרפה או נבלה מנפלים בכור דאע"ג דלאו בני חיותא נינהו והוינן נבלה גמורה בכבור וצריכין קבורה: ומגלן דקדשי דכתב שגר מן הבהמה כל שיוצא מן הבהמה ואפילו נפל קדוש התם מנפלים כיון דלא עריב בהו חולין דלית לעובד כוכבים שום שותפות בהו קרינא בהו כל בכור דירשאל וקדשי אפי' נבילה:

## פרק ראשון בבורות

## ג.

**ורבי' יהודה סבר בוריה בכור משמע**. תימיה פ' כסוי הדם (חולין דף פח. וסו) אמר איפכא רבי יהודה אומר דמו מקצת דמו ורבנן סברי כל דמו ופר"ת היהא משום דדם כולו דם משמע כתב רחמנא דמו מקצת דמו כדאמר הכא כתב כל דלפי' כל דהו וקשה דהתם דריש ר"י

דמו לחלקו ועוד לפי מה שפסק ר"ת כר' יהודה כדפרישית פ"ק דגיטין (דף י: וסו ד"ה אמר) קשה הלכתא אהלכתא דלין הלכה כר' יהודה דהכא כדאמר בסמוך לית דחש להא דר' יהודה דאמר שותפות עובד כוכבים חייבת על כן ימכן לפרש דלין לדמות אללא מה שהש"ס מדמה כההיא דבתולה אפי' מקצת צמולים דפ' הכא על צימתו (צימות דף נט). ובפרק אלמנה ניונות (כמוצות דף יז: טז) מדמה להו לפלוגתא דמקצת כסף ככל כסף דהנוה דמו אדדי<sup>(\*)</sup> וזו ענין אחר שנחתמטטו צמולים ושמייירו מקצתם כאילו נשמייירו כולן וכן כסף כמוזה<sup>2</sup> נשאר מקצת יש לה מוונות כאילו נשאר כולו אי' ויש הרבה דרשות שאין להשוותן זה אפי' מקצת זה דפליגי ר' אלעזר ורבנן פ' אותו ואם צנו (חולין דף עט:)

**ופ' הורוע** (שם דף קלג). ופלוגתא דרבי יהודה בן צדקא ורבנן וי"א שכל נפש ואפי' נשוא היתירא דלמרו להך דהכא לא תקשה הא דפסיק הכא דלא כר' יהודה והתם קאמר לית דחש להא דר' שמעון דאמר לא אמרינן מקצת כסף ככל כסף דלדרכה סייעתא דהלכתא כרבנן דצבור מקצת צבור משמע אי לאו כל והתם נמי צמולה מקצת צמולים צמעה עוד וי"ל דלא תקשה דר' יהודה דאדרי

יהודה משום דמתמא דקרא איירי צתסם צממה שהן שלהן ואין לעובד כוכבים שותפות בהן הלכך אי לאו כל מוקימי ליה לקרא צכוליה צבור אי נמי משום דכתיב (צמצר ג) כל צבור דישראל ובישראל משמע כוליה כדאמר פרק מצות תלילה (צימות דף קד). ולענין תלילה עד שיהא צציו ואמו מישאלא אל צעלמא משמע שפיר מקצת<sup>3</sup>: **רב חסדא אמר דבר שעושה אותה נבלה רבא אמר דבר שעושה**

**אותה טריפה**. פ"ק דתמורה (דף יא: וסו) גריס איפכא גבי אומר רגלה של זו עולה ומהגרסות הפוכות היא זו וההיא דהתם עיקר דלמיר וזה חסדא מודה רבי יהודה דצד שעושה אותה טריפה רצא אמר דצד שעושה אותה נצילה רצ ששת אמר דצד שמתה<sup>4</sup> צו כו' מר מוסיף אדחצריה ובענין זה יתכן דלמיר הכא רצ הונא חזונו רב חסדא מוסיף טרפה רצא מוסיף נצילה וכוה"ג פ' המפלת (מד' כג:). גבי גוף אטוס עד לאכרובא וחד מוסיף עד טצורו והא דלמיר דר' התם<sup>5</sup> וטפו נקוט אמו טומאה לידה אפי' <sup>6</sup>גרס רצא צשמעתא לפי שהוא צמר רצ חסדא לא קשה דרצא דאדרינא התם דלע"ג דוטפו נקוט טריפה (ומיה) לא מדמו לתסרון עד לאכרובא<sup>7</sup>: **הא רב חונא ורב חסדא ורבא לא פליגי**. ר' פשיטא דרצ חסדא ורצא פליגי אללא הי"ק הא דרצ הונא לא פליגא אדרי חסדא ורבא: **מ"ש מנפלים**. אע"ג דהתם<sup>8</sup> כתיב קרא הוה לן למילף מהתם או נפלים ינלף משותפות דכתיב כל צבור ונשוה כל הדרשות צענין אחד: **אללא**

דחי שאני עבד דלא דר ליה ונימא דקרא בבמהה ובעבד וזהו הי' שיש לנו להשוותם דקרא או לאו דקרא: (משום) קדש לי כל בכור: מ דאמר מר פטר וכו'. ותי' דאמרי' בספרי מה בהמה נפלים פטורים אף אדם כן דכתיב באדם ובהמה ונראה דגריס נפלים פטורים אתא אחריי דהנפל קדוש משגר בהמה ואף אדם כן: גי'. מ ויש הרבה דרשות שאין להשוותן. הוה גי"א ס' אבל שאר דרשות שהם כענין זה אין להשוותן זה דהא וחד דשה ואפי' מקצת וכו': מ מאי שנא מנפלים אפי' דהתם כתב שוה היה לן למילף ונשוה כל הדרשות בענין אחד נדרוש כל מקנן או ינלף נפלים משותפות כיי' להשוות הדרשות בענין אחד וישר נדרוש דלרשא אחרייתו וכו' לשון תוספות הרא"ש:

## עין משפט ונר מצוה

- א מ"י פ"כ מהלכות שבת הלכה א סמך לחזון סה עוש"ע י"ד קנא ספיק ד'
- א מ"י פ"ח מהלכות ענדלים הל' א עוש"ע י"ד פ"י רסו ספיק פ'
- א מ"י פ"ד מהלכות צבורות הל' א נפיש"ב מהלכות צבורים הל' טו סמך ענין קמה עוש"ע י' פ"י שכ ספיק ד'
- א מ"י פ"ג ע"ש נפיש"ב עוש"ע סס ספיק ג'

#### תורה אור השלם

- קדש לי כל בכור פטור כל רצח בבני ישראל באדם ובבהמה לדו הוא שמות יג ב כל פטור רצח לי וכל מקנך ותר פטור רצח לשון
- שמות לד יט והעבד לד פטור רצח לל וכל פטור שגר בהמה אשר יתנה לק ותקדש לל
- שמות יג ב

#### מוסף רש"י

עד עשרה בדמיה דוקא או לאו דוקא. דאי עני מנייה טפי קנסין ליה עד שדיוק ואחרתא דלמלאה כולן דנקט (גיטין פח:). קנסיה טפי חד. כמדי דמיה היה לו לקיטוס ויתר מן העבד ותו לא. הואיל וטעמא משום דסדריה ליה הוא אין כלן אללא כדי דמיה ואמה קיטוס מ' עד ק' איז לו צמחה זו (סו:). מילתא דלא שכיחא דהיא. שכיחא לעובד כוכבים (סו:). טריפה אינה חיה. אין סופה לחיות (חולין פב:). טריפה חיה. בחולין ט:). אלמו לו והלא הכינה מתקיימות שמים ושלש שנים (סו:).

#### שיטת מקובצת

6) עד עשרה בדמי דוקא או לאו דוקא. פ"ה דלאו דוקא דלא קנסי' ליה כולי האי ושמא טפי נמי קנסי' ליה וכו' ול"י דאין תוספאי אי אמרינן לאו דוקא דלא קנסי' כולי האי דא"כ אמר דקתני עד עשרה ליתא ועוד מאי יארי דמשני שאני עבד וכו' הלא אמרנן דמי דמיתו סייעתא ת"ש דהוי דוקא טפי שפיר טעמא דעבד דמפקי' ליה ממצות דמשום הכי אמרינן בבמהה עשרה ובעבד מאה לחכי נראה לר"י לפרש דאפי' טפי מעשרה קנסין ומיתו ת"ש המוכר עבדו וכו' והוה ס"ד דבהמה ועבד שרין וא"כ עד עשרה לאו דרוקא והכא אמרי' מאה דוקא והון דקא ודחי לעולם אימאן כל דהא הבא דקרא ועבד קנסי' טפי משום דמפקי' ליה ממצות: 7) המוכר בהמה כו' קנסין אותו עד מאה בדמיו דקרא או לאו דוקא או לאו דוקא דלא קנסי' ליה כולי האי ת"ש המוכר עבדו לעובד כוכבים וקנסיס אמר עד עשרה בדמיו וכו'ן דרעבד נמי דמפקי' ליה ממצות לאו אמרינן רק עשרה כ"ש בבמהות ואם לאו לאו דוקא. ונראה למורי שיחיה דמאנן פ"י הקונט' דלעיל והבא לאו דקרא קנסי' ליה כולי האי והלא דמיו למיחר לאו דקרא וקא פטש לאו דקרא מההיא דעבד דלמא הבהמה דקרא וזה דקט עד עשרה בעבד לאו דקרא דעד מאה דקנסי' ליה דלעיל נמי פ"י הקונטרס דקא ודחי דהרנא דבהמה לאו דקרא ועבד דקרא ונראה לפ' נמי או לאו דקרא דאפי' טפי נמי קא פשיט מראמרינן בעבד עד עשרה ש"מ לאו דקרא דהא אף בבמהה אמרינן עד מאה וה"ה דבבהמה לאו דקרא פאה דה"ה טפי קא

וכיון דרעבד נמי דמפקי' ליה ממצות לאו אמרינן רק עשרה כ"ש בבמהות ואם לאו לאו דוקא. ונראה למורי שיחיה דמאנן פ"י הקונט' דלעיל והבא לאו דקרא קנסי' ליה כולי האי והלא דמיו למיחר לאו דקרא וקא פטש לאו דקרא מההיא דעבד דלמא הבהמה דקרא וזה דקט עד עשרה בעבד לאו דקרא דעד מאה דקנסי' ליה דלעיל נמי פ"י הקונטרס דקא ודחי דהרנא דבהמה לאו דקרא ועבד דקרא ונראה לפ' נמי או לאו דקרא דאפי' טפי נמי קא פשיט מראמרינן בעבד עד עשרה ש"מ לאו דקרא דהא אף בבמהה אמרינן עד מאה וה"ה דבבהמה לאו דקרא פאה דה"ה טפי קא

דחי שאני עבד דלא דר ליה ונימא דקרא בבמהה ובעבד וזהו הי' שיש לנו להשוותם דקרא או לאו דקרא: (משום) קדש לי כל בכור: מ דאמר מר פטר וכו'. ותי' דאמרי' בספרי מה בהמה נפלים פטורים אף אדם כן דכתיב באדם ובהמה ונראה דגריס נפלים פטורים אתא אחריי דהנפל קדוש משגר בהמה ואף אדם כן: גי'. מ ויש הרבה דרשות שאין להשוותן. הוה גי"א ס' אבל שאר דרשות שהם כענין זה אין להשוותן זה דהא וחד דשה ואפי' מקצת וכו': מ מאי שנא מנפלים אפי' דהתם כתב שוה היה לן למילף ונשוה כל הדרשות בענין אחד נדרוש כל מקנן או ינלף נפלים משותפות כיי' להשוות הדרשות בענין אחד וישר נדרוש דלרשא אחרייתו וכו' לשון תוספות הרא"ש: